

Frans-Jan ter Beek: 'Spoelen met hoge gs-stieren heeft meer te maken met financiën dan met fokkerij'

Fokkerij of loterij

Bij de een is alles te koop, de ander vindt dat een goede fokker zijn vrouwelijk vee niet verkoopt. De meningen over investeren in de fokkerij lopen behoorlijk uiteen. Dat bleek op de jaarlijkse thema-avond van de Federatie Veeteeltstudieclubs Zuid-Holland.

tekst Inge van Drie

Wytze Nauta:
'Een goede fokker verkoopt zijn vrouwelijk vee niet'

Adrion van Beek:
'Genomic selection is bij ons ondergeschikt aan exterieur'

Huib Peek:
'Selecteer in de fokkerij op feiten, niet op gevoel'

Investeren in exclusief fokmateriaal, het inschakelen van een eigen stier of gebruikmaken van een paringsprogramma: hoe kun je nou het beste investeren in fokkerij? Die vraag legde de Federatie Veeteeltstudieclubs Zuid-Holland op haar jaarlijkse thema-avond voor aan vier sprekers.

Adrion van Beek beet in Waarder het spits af. Drie jaar geleden nam hij samen met zijn vrouw Lisette het melkveebedrijf van zijn schoonouders over. Regelmatig koopt en verkoopt Van Beek exclusief fokmateriaal.

'Alles is te koop, ik ben geen verzamelaar. Als je niet verkoopt, brengt fokkerij te weinig op. Dat betekent wel dat je soms moet accepteren dat de beste bij een ander staat.' Van Beek laat vanuit commercieel oogpunt een flink aantal kalveren testen op genomics als ze drie maanden oud zijn. 'Maar genomic selection is ondergeschikt aan exterieur. Ik ga pinken met een hoge genoomscore maar met een minder fraai exterieur niet spoelen. Laat ze dan eerst maar eens kalven om te laten zien wat ze waard zijn. Exterieur vormt de rode

draad bij ons, genomic selection is een hulpmiddel.' Hoewel kritisch over genomic selection, ziet Van Beek ook positieve punten. 'Dankzij genomic selection kunnen we van relatief onbekende koefamilies veel beter de waarde inschatten.'

Loterij

Adrion van Beek was niet de enige die het onderwerp genomic selection aanstipte. Ook Frans-Jan ter Beek had er een mening over. De fokker uit Muiden die veelvuldig in fokkerij investeerde door de aankoop van embryo's en

kalveren, was niet onverdeeld positief. 'Een aantal jaar geleden had je als fokker meer invloed op het uiteindelijke succes, door bijvoorbeeld goed op je koeien te passen. Met genomic selection is fokkerij voor de fokkers net een loterij geworden. Dat is een extra struikelblok als je in de fokkerij wilt beginnen.' Een jaar geleden stond Ter Beek op het punt te stoppen met het investeren in exclusief fokmateriaal. 'Ik had het er een beetje mee gehad. In 2009 verdienden we per saldo nog maar 6300 euro met de fokkerij. Door de lage melkprijzen waren embryo's nauwelijks te verkopen. Bovendien had ik veel stieren die ik vanwege te lage genoomfokwaarden niet kwijt kon aan de ki.' Het tij keerde toen Terbeek Glenda 7340 (v. Shottle) met glans slaagde voor haar genoomtest. 'Ze produceerde inmiddels 150 embryo's. We spoelen haar alleen met hoge genomicselectionstieren. Dat heeft niet zoveel met fokkerij te maken, maar meer met financiën. Fokkerij is leuk, maar het is nog leuker als ik er wat aan verdien.'

Bedrijfseigen fokkerij

Je eigen fokproducten verkopen, dat ging Wytze Nauta duidelijk een brug te ver. Als onderzoeker fokkerij en duurzame veehouderij aan het Louis Bolk Instituut is hij onder andere betrokken bij het netwerk 'Stier bij de koe'. Zijn mening: 'Een goede fokker verkoopt zijn vrouwelijk vee niet.' Nauta presenteerde in Waarder twee vormen van bedrijfseigen fokkerij: of in het groot of in het klein. Het idee erachter is de dieren zo goed mogelijk af te stemmen op het milieu van het bedrijf. 'Je zou denken dat burens vaak hetzelfde type koe hebben, maar dat blijkt helemaal niet zo te zijn.' Nauta's idee van fokkerij in het groot leverde veel rumoer op in de zaal. 'Als Friesland-Campina, Agrifirm en CRV met elkaar fuseren, heb je

één bedrijf dat het voer verzorgt, de melk afneemt en de fokkerij voor rekening neemt. Dan heb je een heel uniform systeem, waar je een passende koe bij kunt fokken.' Bedrijfseigen fokkerij kan ook prima in het klein, opperde Nauta. 'Elk bedrijf doet zijn eigen fokkerij. Je selecteert stieren uit je eigen koeien. Zolang je maar zorgt dat je elk jaar een aantal nieuwe stieren gebruikt en niet één stier gebruikt voor tachtig procent van de veestapel.' Fokwaardeschatting heb je dan niet meer nodig. 'Weliswaar heb je als veehouder geen honderden data, maar je ziet wel je koeien elke dag. En de kenmerken die slecht te meten zijn, zie je ook. Bovendien, op populatieniveau is fokwaardeschatting prima, maar op bedrijfsniveau slordiger. Bij genomic selection zou dat nog wel eens extremer kunnen zijn.'

'Je kiest individuen'

Fokwaarden zijn voor Huub Peek nu juist uitermate belangrijk. De paringsadviseur van Peek & Van der Kroon prentte het publiek in: 'Selecteer op feiten, niet op gevoel.' Peek zette wat feiten over investeren in fokkerij op een rij. 'Vanaf de sperma-aankoop duurt het 33 maanden voordat vaarzen aan de melk komen. En, de opfok van een teleurstellende vaars is even duur als die van een goede.' Stel in ieder geval een fokdoel vast en hanteer selectiecriteria voor te gebruiken stieren, raadde Peek aan. 'Gebruik vooral meetbare info, zoals melk, celgetal en onderbalkkenmerken. Dat is beter dan samengestelde kengetallen als nvi. Let ook op de betrouwbaarheid, van productie én exterieur.' Nog een advies van Peek: kijk verder dan alleen het imago van een fokkerijland. 'Canada staat vaak voor kracht, VS voor lage gehalten en Nederland voor betrouwbare cijfers. Maar je koopt niet een land, je kiest individuen.' |

Leo den Hartog, directeur Nutreco:

'Je merkt gewoon dat burgers steeds verder weg komen te staan van de landbouw. Uit onderzoek blijkt dat mensen denken dat er in volle melk 50 procent vet zit.' (AgD)

Everhard Huppelschoten, melkveehouder te Ten Post:

'Iedereen die graag veel werken en eiwit in een holsteinkoe wil stoppen, is daar natuurlijk vrij in, maar de blaarkop past uitstekend bij mij. Want mijn uitgangspunt is om met een sobere en nuchtere bedrijfsvoering uitstekende economische resultaten te halen.' (Bo)

Frits van der Schans, senior adviseur CLM:

'Op een termijn van dertig jaar ontwikkelt de Nederlandse melkveehouderij zich tot een sector die maatschappelijke meerwaarde realiseert. De fokkerij zal zich richten op melkkoeien die op zulke bedrijven kunnen functioneren: echte herkauwers met een hoge weerstand tegen ziekten. Een robuust dier dat zichzelf weet te redden.' (AgD)

Herman Finkers, cabaretier:

'Kijken naar het leven heb ik geleerd van de koeien. Een koe kan je, met het verstand op nul, heel mooi aan zitten kijken.' (Lg)

Siebre van der Zwaag, directeur agrarisch adviesbureau:

'In Rusland kopen miljardairs melkveebedrijven op, terwijl ze niet weten wat ze ermee aanmoeten. We werken even-

zeer voor een groep Afrikaanse boeren met drie koeien per bedrijf. Daar moet je niet aankomen met grootschaligheid.' (LC)

John de Vries, melkveehouder te Boijl:

'Ik pas mijn koeien niet aan op wat de jury wil zien. Ik wil koeien laten zien waar ik trots op ben. Mijn showkoeien moeten zich in mijn oude stal kunnen handhaven. Ik ga ze niet apart huisvesten. Als dat nodig is, zijn de koeien niet goed genoeg.' (Mm)

Sybre van Attema, voormalig vicevoorzitter FrieslandCampina:

'Melkveeouders zullen met de afbouw van de Europese zuiwelsteun financiële buffers moeten vormen om slechte jaren op te kunnen vangen. Daar moet de sector duidelijk nog aan wennen.' (mk)

Hedwig Keereman, Vlaamse ki-dierenarts:

'Inderdaad, we stellen steeds meer vruchtbaarheidsproblemen in onze veestapels vast, een rechtstreeks gevolg van de hoge melkproductie. Koeien hebben geen energie meer over om goede eicellen aan te maken. Ze worden letterlijk leeg gemolken.' (Ho)

Teus van Dijk, melkveehouder te Giessenburg:

'Een stier als Goldwyn noemen wij een afmaker, een stier die de fitnesses toevoegt. Vervolgens moet je weer een grovere stier pakken.' (Mm)

Willem van Laarhoven, melkveehouderijadviseur:

'Een melkveehouder denkt vaak

dat de problemen in de stal door verkeerde fok- of stierkeuze worden veroorzaakt. Maar het is goed om eerst de exacte oorzaken te achterhalen zoals huisvesting of voeding. De grootste klapper in duurzaamheid komt namelijk van de boer zelf.' (Mm)

Erik Stockman, journalist:

'Na de inseminatie slentert Dianne naar de voederbak, alsof er niks is gebeurd. Heerlijk toch, zo'n geheugen dat onaangename ervaringen instant wist. Nochtans blijft de ingreep met een beetje geluk niet zonder gevolgen. Volgens de statistieken wordt Dianne één tegen twee drachtig van Fidelity.' (Ho)

Johan van Arendonk, hoogleraar

Fokkerij en Genetica:

'Het is bijna een nationale ramp als een fokveedag niet doorgaat. Zeker als het om melkvee gaat, hebben de Nederlanders toch wel iets bijzonders.' (AgD)

Frank van Genugten, melkveehouder te St. Oedenrode:

'Omdat bemestingsniveaus dalen, daalt ook het eiwitgehalte van gras. En daarmee dreigt gras een belangrijk pluspunt kwijt te raken.' (mk)

Wolbert Schreurs, reclamehistoricus:

'In de beroemde Melkunie-reclames speelt Peer Mascini een soort bekakte melkprofessor, maar de koeien in de reclame waren hem steeds te slim af. Een professor die door een paar koeien op z'n plek wordt gezet, dat is iets typisch Nederlands.' (dV)

Bronnen: Agrarisch Dagblad (AgD), Boerderij (Bo), Liever dan geluk (Lg), Leeuwarder Courant (LC), Melkveemagazine (Mm), melk (mk), Humo (Ho), de Volkskrant (dV)